THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., Ltd.

251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

Subscription Rates $6 Per Year, $3.50 Six Months

Single Copy —3 cents.

Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ontario

Janury 22nd 1913

לאיך דזשארדזש'ס רעדע אין ענגלישען פארלאמענט

איידער די גרויסע וועלט - קריעג האט זיך אנגעהייבען, אין די זומער - מאנאטען פון'ם יאהר 1914 האט מען אין די פארשיעדענע אייראפעישע פארלאמענטען געהערט א סך רעדעס. רעדעס וועלכע זענען געווען קונציגע מייסטער - שטיק, אבער אין דער זעלבער צייט האבען זיי געהאט די עטליכע אמת'ן צו פארטרינקען אין א ים פון פראזען. זיי זענען געווען ריכטיגע קונסט - ווערק, אבער מען האט פון זיי געקענט פשט'לען דעם מען האט געוואלט. מען האט גערעדט וועגען קריעג, אין צו דער זעלבער צייט געלאזען אן אפענע טיר פאר פריעדען. מען האט גערעדט וועגען פריעדען און מען האט געמיינט קריעג.

לאיד דזשארדזש'ס דינסטאגדיגע רעדע אינ'ם ענגלישען פארלאמענט געהערט אויך צו דיעזען סארט רעדען. — אן און פאר זיך א קונסטווערק, אבער די עטליכע ארויסגעזאגטע אמת'ן ווערען דערטרינקען אין א ים פון פראזען, אין מען קען זי אויסטייטשען אי אלס א קריעגס - ערקלעהרונג, אז אלס א פריעדענס - ערקלעהרונג.

„אויב איהר ווילט פריעדען קענט איהר עס יעצט קריגען, אבער איך איהר שטעלט אין געפאהר די אייראפייאישע פרייהייטען און ציוויליזאציע, דאן וועלען מיר זיך באגעגענען" — אזוי האט גערעדט לאיד דזשארדזש. פוילען האט ניט געטארט אונטערנעהמען דעם מארש איף קריעג, אבער זי האט ניט געפאלגט די זוארנונגען. האט לאיד דזשארדזש געשענט'ם, און דאך האבען. אי ענגלאנד אי פראנקרייך געשטיצט, ווען זי האט עס אונטערגענומען. אין רעדען יעצט גאנץ דרייסט, ווען פוילען צוגלייך דעם פרייז פאר איהרע אימפעריאליסטישע אביציעס.

לאיד דזשארדזש האט אין זיין רעדע געזוכט צו דיסקרעדיטירען די באלשעוויסטישע רעגיערונג. אנגעבענדיג אפילו אלס ארגומענט, דאס, האט לענין איז אן אריסטאקראט און טראצקי א זשורנאליסט. פארגעסענד דאס דערביי, אז עס איז ניט מעהר זיי א פראזע, אין אז קיינער איז גאר ניט פאראינטערעסירט אין לענינ'ס אפשטאמונג אדער אין טראצקי'ס פראזעס, און אינטערעסירען אינטערעסירט יעצט אלעמען בלויז אין זאך, צי וועלען מיר האבען א צווייטע וועלט - קריעג אדער ניט.

איינע פון די ראדיקאלע ענגלישע וואכען - צייטונגען האט שוין, לאנג אויסטרקזאט געאמסט אויף דעם, אז בנוגע פוילען קען ענגלאנד אנהער נאר העלפען מיט געלט אין אמוניציע וועלבעס זי האט גענוג, זי קען אבער ניט אפעלירען צו די הערצער פונ'ם ענגלישען פאלק, אז זיי זאלען זיך ענגלישען אין דער ארמיי און געהן שטארבען פאר'ן פוילישען אימפעריאליזם — אין האט מען דיעזע ארויסגעזאגטע מיינונג אין זיינען. ווען מען לעזט לאיד דזשארדזש'ס רעדע. ווערט פיעלע קלאהר. פיעלע טיילען פון דער רעדע. האבען געקלונגען ווי א קריעגס - ערקלעהרונג. אבער דאך האט דער פרעמיער געמוזט אפען ארויסזאגען, אז מען וועט ניט העלפען קיין אליאירטע פאלדאטען. אבוואהל ער האט זיך עטוואס צו שפערען מיט א דירעקטען ענטפער אויף א כראגע וועלכע איז איהם געשעלט געווארען, צי וועלען עס זיין אונגארישע פאלדאטען.

צו צוויי הויפט - פונקטען האט לאיד דזשארדזש דערפיהרט אין זיין רעדע. אין פאל מען איינינגט זיך אויף עס מינסקער צוזאמענקונפט, דאן בעגינט פוילען ווי שוין באשטראפט ווערען. אבי זי בלייבט נאר אונאפהענגיג, דאן מישען זיך די אלייאירטע ניט אריין. און א צווייטען פאל, דען פוילען'ס אונאפהענגיקייט וועט באדראהעט ווערען, דאן וועט די וועלט אין הילף געגעבען ווערען. בתנאי אז פוילען זאל אליין פיהרען דעם קאמף.

צו דער זעלבער צייט, וואס לאיד דזשארדזש האט געגעבען פאר'ן פארלאמענט, האט דער קאמענטער איינער פון די רוסישע שלוחים פארגעלעזען די באהאנדלונגען, אויף וועלכע שלום קען געשאפען ווערען. און זיי פארזיכערען פוילען איהר אונאפהענגיגקייט און נאך גרעסערע גרעצען. די איינציגע זאך, וואס רוסלאנד פארערט איז פוילען'ס עמנציפאציע, אין דאס פארזיכערט. אז די אליאירטע האבען ניט מורא צו געבען פאר פוילען, אין פיעלע פון לאיד דזשארדזש'ס אנצ'הערענישען מעגען דארט גאנץ מילד.

לאיד דזשארדזש האט אויך גערעדט בכלל וועגען שלום מיט דער סאוויעט - רעגיערונג, אין אבוואהל ניט דייטליך. אז אבער פון איהם ארויסגעבראכט געווארען די מיינונג, אז זיי זענען גרייט צו שליסען אן אלגעמיינעס שלום. אין יענע שטעלען האבען אפילו געקלונגען זיי טייל ווייניג קאמפרימענטען פאר אנזייעט רוסלאנד.

די פוילישע קרייגס - ערקלעהרונג איז אלזא ניט געווען אין גאנצען אויסזיכט — זי האט אלענפאלס קלעהרער געמאכט די לאגע. אין אמת די צוויידייטיגע רעדעס האנדעלט זיך עס שוין ניט מעהר וועגען פריעדען פוילען און רוסלאנד. נאר בכלל וועגען פריעדען.

אין דאס איז פיעלייכט אויהך איינציגער פארדענבט, אבוואהל דער ווייז פאר דעם איז א צו טייערער.

דער נייער „קראנקער" מאן פון אייראפא

פון י. מאלין.

נאך נאר ניט לאנג, מיט א וואכערע זעקס יאהר צוריק, פלעגט מען זעהר אפט הערען אין אייראפא, אויך אין אמעריקא, רעדען וועגען דעם „קראנקען מאן" וועלכען דעם אויבינגען „חולה מסוכן", וועלכער איז דאכט זיך אויפ'ן קוק געווען פאלקאם געזונד, א מענש, ווי אלע מענשען, און דאך פארט קראנק, א איין גאט האט זיך אויף איהם געראפט מהם זיין. אומעטום, אין אלע אייראפעישע מדינות, אין אלע פאליטישע קרייזען, אין דער פרעסע, פלעגט דער נאמען „דער קראנקער מאן" מאנכעס מאל ווידערהאלט ווערען אויי אפט, אז עס איז קיין חידוש ניט, דאס כמעט ערשיינט דזשאהן בול, דער אייבערער א צייטונג אין איז אביסעל בע'חכו'ן אין תורת פאליטיקע, האט שוין געוואוסט וועמען מען מיינט אונטער דיעזען נאמען. אפילו אונזערע טאטעס, מיט א פערציג יאהר צוריק, אריינקוקענדיג אין א נומער „הצפירה" אדער „הצבירה" אין אנשטויסענדיג זיך אין דער פאליטישער אבטיילונג אויף דעם ווארט „חולה" אין גענזעזנסלאך, האבען זיך ניט געדארפט ברעכען די קעפ אויף דיעזען מאדערנעם טערמין אין האבען גלייך געוואוסט, אז דאס מיינט מען עס אומעד לייבליכען פעטער שכנעאל, אין אנדערע ווערטער, די אמאמאנישע רעגיערונג, דעם טערקישען קוסטאן.

אזוי ארום איז דער פארשטארבענער טערקישער סולטאן אהדזל המיד, וועמען דיר יונג-טערקען האבען עטליכע יאהר פאר זיין טויט ארויסגעגעבען פון טראהן, גענוגען פארדעבענט אלס דער „קראנקער מאן פון אייראפא", כאטש ער אליין איז געווען געזונד אויף אלע זייגע אברים און זיין הארעם האט געהאט א שם אי-בער דער וועלט. דער נאכפאלגער זיין, נור האט געוואוסט. מיט'ן טראהן אויף גע-רישע'ט דעם נאמען פון זיין פארגע-נער און איז אויך ניט ווילענדיג אייפ'ן שטעל טראנספארמירט געווארען אין א „חלוש", און ווער ווייסט ווי לאנג דיר-עזער נאמען וואלט נאך עקזיסטירט, אבער דר וועלט — טלחמה האט זיך ארייננגעמישט און האט געשאפט ענדע צו פיעלע פארשיעדענע אלטפיר-טען אין אויף צו דיעזען וועלט-חולה, וועלכער, ווי עס זעהט אויס, איז שוין אויף אוביג פערשוואנדען פון דער דיר-לאכאטישער וועלט. און עס גלייבט זיך קוים, אז ער זאל ווען עס איז האבען א תקומה.

א מערקווירדיגע פיגור איז דיעזער אייראפעאישער חולה געווען, און א נאך מערקווירדיגערע דאלע איז איהם אויס-געקומען צו שפיעלען אין דעם אינטער-פערפאלגטערטען, בארדרעהטען, טו-פיעלדיגען אין דיפלאמאטישען וועלט-קאנצערט. אליין א פ-א-אדם, מיט זיין טאטע'ס ברכה. ידי בכל ויד כל מ' אויף זיך, האט ער איבעראל זיך גע-שפארט אויבענאן, אינטעמס געשטופט די נאז. געפיצעלט אין געריינען בי-אנדערע קלענערע פון זיך פעלדער, ערענד די גרויסבעכטע פון זייער זייט האבען דערפאר ניט אויפגעהערט צו חאלטען איהם אין שטענדיגע מורא אין ניט זעלטען אויך צו דערלאנגען איהם גאנץ שעהנע קלעפ, פון וועלכע ער פלעגט זיך ווארען לאנג דארפען טשוכען.

נור עס איז נאר א בעל תכלית, ווער עס זארגט זיך נאר פארן קומענדען מארגען, וואלט זיך באצייטענס בע-ארפט אנגרייטען א גוטען רענגשירס, א שטארקען, נינ-ווארפ מאקע א גוטען, ווייל דער פאלי-טישער היטעל פארכמארעט זיך שוין ווי-דער און ווער ווייסט אויף זיי לאנג, אפשר נאך אמאל אויף א זעקס יאהר... און שולדיג אין דעם, וועט זיין ניט קיינער נאר פליאקע. האב דיר אבציג שווארצע פוילישע מארק, דו פאליאק איינער. ביזט דאך ביז ערשט ניט לאנג צוריק גע-לעגען נייז איילען אין דער ערד און גע-שפארט אויבענאן, אינטעמס געשטופט דו נאז. געפיצעלט אין געריינען בי-אנדערע קלענערע פון זיך פעלדער, ערענד די גרויסבעכטע פון זייער זייט האבען דערפאר ניט אויפגעהערט צו חאלטען איהם אין שטענדיגע מורא אין ניט זעלטען אויך צו דערלאנגען איהם גאנץ שעהנע קלעפ, פון וועלכע ער פלעגט זיך ווארען לאנג דארפען טשוכען.

אזוי ארום איז דער פארשטארבענער טערקישער סולטאן אהדזל המיד, וועמען דיר יונג-טערקען האבען עטליכע יאהר פאר זיין טויט ארויסגעגעבען פון טראהן, געווען פארדעבענט אלס דער „קראנקער מאן פון אייראפא", כאטש ער אליין איז געווען געזונד אויף אלע זייגע אברים און זיין הארעם האט געהאט א שם אי-בער דער וועלט. דער נאכפאלגער זיין, נור האט געוואוסט. מיט'ן טראהן אויף גע-רישע'ט דעם נאמען פון זיין פארגע-נער און איז אויך ניט ווילענדיג אייפ'ן שטעל טראנספארמירט געווארען אין א „חלוש", און ווער ווייסט ווי לאנג דיר-עזער נאמען וואלט נאך עקזיסטירט, אבער דר וועלט — טלחמה האט זיך ארייננגעמישט און האט געשאפט ענדע צו פיעלע פארשיעדענע אלטפיר-טען אין אויף צו דיעזען וועלט-חולה, וועלכער, ווי עס זעהט אויס, איז שוין אויף אוביג פערשוואנדען פון דער דיר-לאכאטישער וועלט. און עס גלייבט זיך קוים, אז ער זאל ווען עס איז האבען א תקומה.

א מערקווירדיגע פיגור איז דיעזער אייראפעאישער חולה געווען, און א נאך מערקווירדיגערע דאלע איז איהם אויס-געקומען צו שפיעלען אין דעם אינטער-פערפאלגטערטען, בארדרעהטען, טו-פיעלדיגען אין דיפלאמאטישען וועלט-קאנצערט. אליין א פ-א-אדם, מיט זיין טאטע'ס ברכה. ידי בכל ויד כל מ' אויף זיך, האט ער איבעראל זיך גע-שפארט אויבענאן, אינטעמס געשטופט די